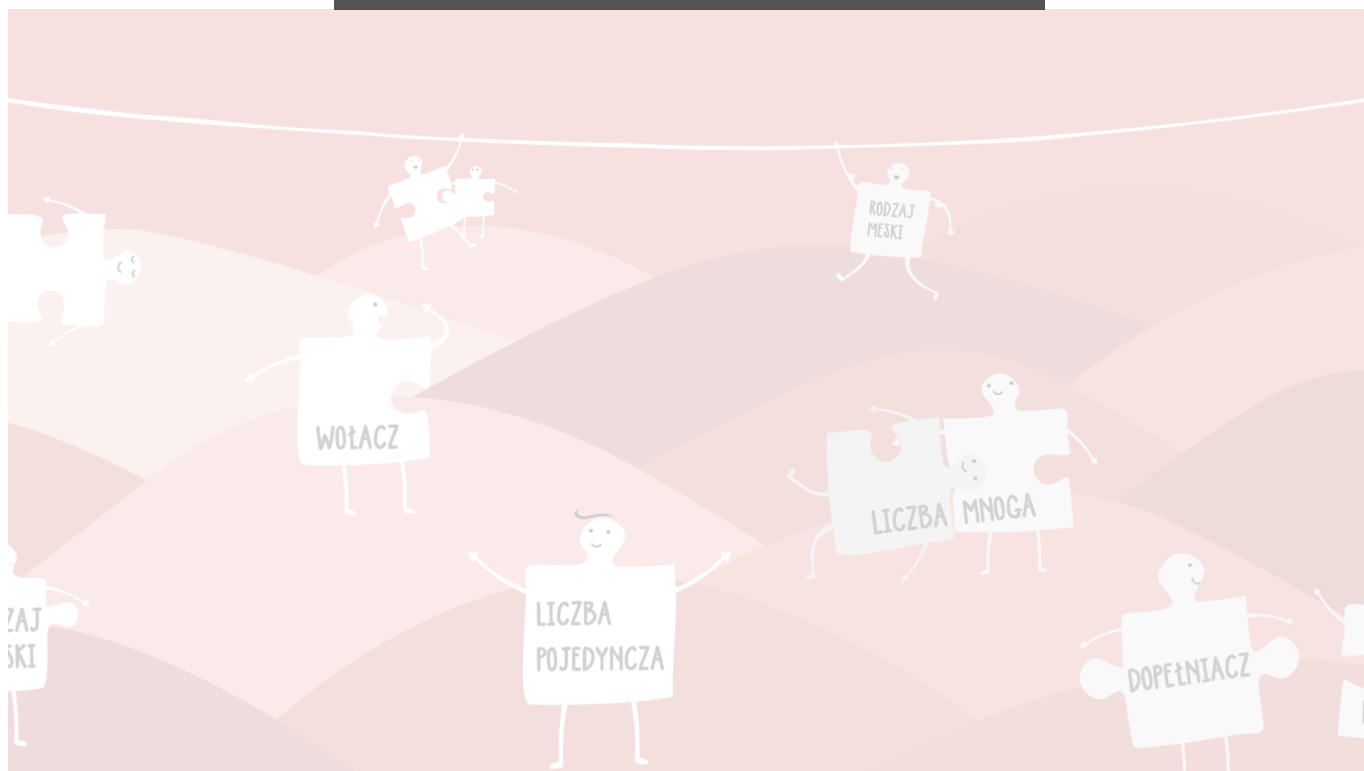

Na scenie... podmiot i orzeczenie

Na scenie... podmiot i orzeczenie

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D15sRgkJx>

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o. Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Co sprawia, że słowa układają się w zdania? Bez czego nie da się ułożyć ani jednego? Poznaj głównych bohaterów na gramatycznej scenie. Proszę Państwa, oto orzeczenie i podmiot!

Ćwiczenie 1

Połącz rzeczowniki z czasownikami tak, aby powstały zdania.

Kurtyna	klaniali się.
Matylda	zabrzmiął.
Aktorzy	opadła.
Gong	potknęła się.
Aktorka	wiwatowali.
Widzowie	klaskała.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Jakie zadanie mają podmiot i orzeczenie?

Zdanie składa się z części, z których najważniejsze to: **orzeczenie** i **podmiot**.

Orzeczenie to czynność lub stan, jest wyrażone czasownikiem w formie osobowej, np.

*Na scenie **pojawiła się** dziwna postać. Publiczność **zamarła** w oczekiwaniu.*

Bez orzeczenia nie ma zdania!

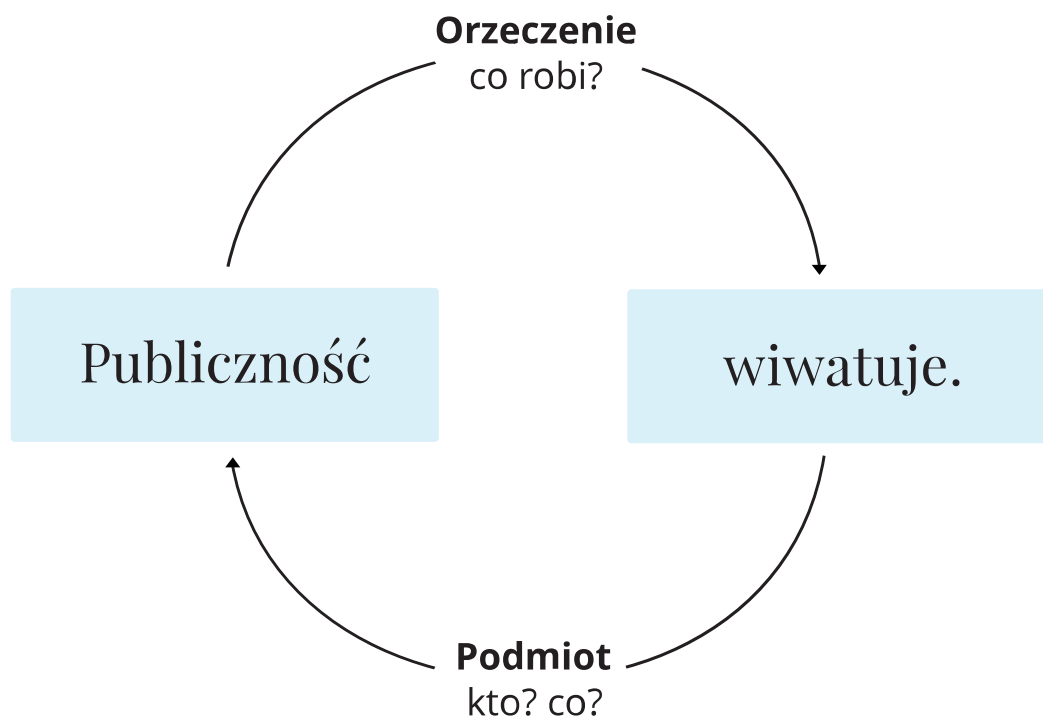
Podmiot to wykonawca czynności wyrażonej orzeczeniem, np.

*Na scenie **pojawiła się** dziwna **postać**. **Publiczność** **zamarła** w oczekiwaniu.*

Forma orzeczenia dostosowuje się do formy podmiotu.

Istnieją zdania, w których podmiot nie został nazwany, ale 'mieści się' w formie czasownika, np.

Wyszedłem. (kto? **ja**) Kupił bilety. (kto? **on**)

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Dopasuj podmioty do odpowiednich orzeczeń. Sprawdź, jak forma orzeczenia zmienia się w zależności od podmiotu.

Aktorzy	pomylili tekst.
Aktorka	pomylił tekst.
Aktor	pomyliły tekst.
Aktorki	pomyliła tekst.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Wypisz z poniższych zdań podmioty i określ ich rodzaj oraz liczbę. Możesz to zrobić tutaj lub w zeszycie.

- Ustawili się w długiej kolejce.
- Kupił ostatnie dwa bilety na szkolne przedstawienie.
- Oddała płaszcz do szatni.
- Usiadły w pierwszym rzędzie.
- Przez cały czas szeleścili papierkami od cukierków.

Ćwiczenie 4

W podanych zdaniach zaznacz kolorem żółtym podmioty, a niebieskim orzeczenia.

☐ żółty

☐ niebieski

Dziadek ze strony mamy grał w teatrze.

Babcia szyła kostiumy.

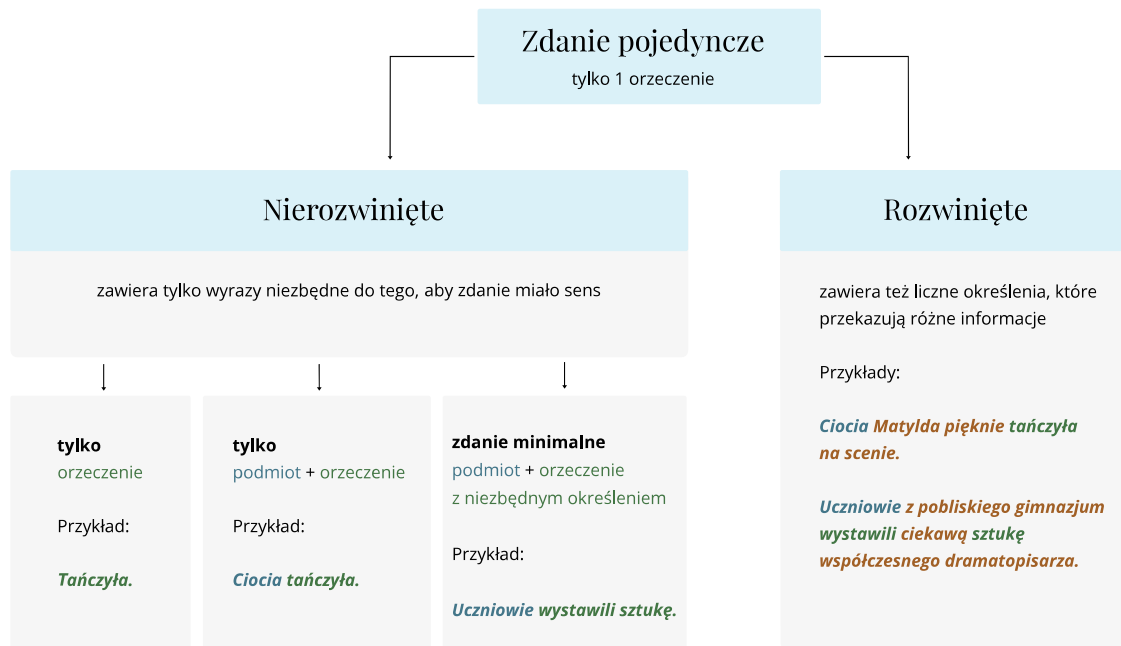
Wuj Anatol sprzedawał bilety.

Ciotka Matylda tańczyła w zespole.

Wszyscy ludzie z okolicy oglądali czwartkowe przedstawienia organizowane w miejskim parku.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Krótko i trochę dłużej

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Zaznacz, które z orzeczeń w poniższych zdaniach koniecznie wymagają określenia.

☐ Tata przewrócił...

☐ Mama krzyknęła...

☐ Kot zniszczył...

☐ Dziecko uśmiechnęło się...

☐ Pszczoły robią...

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 6

Uzupełnij zdania z poprzedniego ćwiczenia. Dopisz tutaj lub w zeszycie wymagane określenia do orzeczeń.

Ćwiczenie 7

Podziel zdania na dwie grupy: zdania pojedyncze nierozwinięte i zdania pojedyncze rozwinięte.

Zdania pojedyncze nierozwinięte

Jaskółka odfrunęła.

Złotowłosa zasnęła w łóżeczku
małego niedźwiadka.

Zdania pojedyncze rozwinięte

Rycerz wyruszył na
poszukiwania pięknej
księżniczki.

Gerda znalazła Kaja.

Wróżka wyczarowała karocę.

O północy karoca zniknęła.

Kopciuszek zgubił pantofelek.

Śnieżka przestraszyła się.

Calineczka zasnęła na liściu lilii
wodnej.

Kaj pojechał za Królową Śniegu.

Ćwiczenie 8

Przeczytaj tekst i zaznacz kolorem niebieskim orzeczenia, a żółtym podmioty.

☐ niebieski

☐ żółty

Niedaleko królewskiego zamku w ciemnej pieczarze leżał samotnie straszny smok. Słońce oświeślało jego ogromną sylwetkę. Potwór mocno spał. Chrapanie słyszeli wszyscy mieszkańcy królestwa. Cała okolica żyła od miesiąca w panicznym strachu. Dzieciom śniły się koszmary. Kobiety płakały. Mężczyźni czuli narastający gniew. Miarka się przebrała. Uzbrojeni po zęby chłopcy stanęli półkolem przed wejściem do smoczej pieczary. Zapanowała cisza. Czekali w napięciu. Minęła godzina. Zdziwieni ludzie zajrzeli do pieczary. Smok ulotnił się jak kamfora...

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 9

Poszukaj w tekście tylko zdań rozwiniętych. Zaznacz w nich na zielono tylko te określenia, po usunięciu których zdanie nadal zachowa sens.

☐ zielony

Niedaleko królewskiego zamku w ciemnej pieczarze leżał samotnie straszny smok. Słońce oświeślało jego ogromną sylwetkę. Potwór mocno spał. Chrapanie słyszeli wszyscy mieszkańcy. Cała okolica żyła od miesiąca w panicznym strachu. Dzieciom śniły się koszmary. Kobiety głośno płakały. Mężczyźni czuli narastający gniew. Miarka się przebrała. Uzbrojeni po zęby chłopcy stanęli półkolem przed wejściem do smoczej pieczary. Zapanowała cisza. Czekali w olbrzymim napięciu. Minęła godzina. Zdziwieni ludzie zajrzeli do pieczary. Smok ulotnił się jak kamfora...

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 10

Porównaj tekst z ćwiczenia 8 z tekstem, który powstał po wykonaniu ćwiczenia 9. Który bardziej Ci się podoba? Dlaczego?